

září 2010

1. ročník

3. číslo

téma čísla **MUŽI-ŽENY**

Afghánci a Afghánky
Jak se stát Supermanem
Rozvod v rodině

ČASOPIS PRO
MULTIKULTURNÍ MLÁDEŽ

ROMANO
KODORI

Milý čtenáři, prázdniny jsou fuč, učitelé se už probírají svými nově nabytými encyklopediemi a ty usedáš do dobře známé školní lavice.

Abychom ten čas návratu z prosluněných pláží, dobrodružných výletů a tábor-nických radovánek do školy trochu zpříjemnili, přicházíme s poprázdninovým třetím číslem Vod'ori, ve kterém najdeš řadu povedených článků tvých kolegů redaktorů nebo dospělých dopisovatelů.

Stejně jako každé dosavadní číslo má i to současné vlastní téma. Tím aktuál-ním jsou "Muži a ženy". I když se v naší zemi postavení mužů a žen stále více vyrovnává, najdeme jistě spoustu situací, ve kterých se rozdíl stále objevují. Stejně tak existuje řada zemí, v nichž je pozice mužů a žen ve společnosti

v porovnání s evropskými státy odlišná. Velmi zajímavý je proto článek věnovaný Afgháncům a Afghánkám, ve kterém se setkáš s příběhy z každodenního afghánského života z pohledu české dobrovolnice Markéty Vin- kelhoferové. V dalším článku se například dozvíš, jak mohla vlna násilnosti po keňských prezident- ských volbách v roce 2007 ovlivnit tamní ženy a s jakými problémy se musí v dnešní době vypořádá- vat. Příběh jedné z takových žen, která přišla o celou svou rodinu, vypráví naše čtrnáctiletá keňská redaktorka Irene Esonga. V aktuální Poradně otevřeme, vedle zodpovídání stále častěj- ších dotazů, neveselé téma roz-vodu rodičů. Naše psycholožka Dana Hajná ti poradí, jak se máš v takové nastalé situaci zachovat a co vlastně rozvod rodičů pro tebe znamená. Rubriku Inter- view jsme tentokrát nevěnovali žádné z populárních osobností. Věříme ale, že pro tebe zpvída- ná cestovatelka a předsedkyně Humanistického centra Narovi- nu Dana Feminová bude stejně zajímavá, jelikož v rozhovoru velice poutavým způsobem popisuje rozdělení rolí mužů a žen ve východoafričké Keni. Této zemi se věnuje i aktuální komiks z dílny Ladi Gažiové, který tě zaneše do keňské vesni- ce, kde žijí ženy ze kmene Samburu, které se rozhodly pro život bez mužů. Můžeme ti děkujeme za všechny dopisy, které od vás, našich čtenářů, i vašich učitelů dostáváme. Jsou pro nás motivací a také zpětnou vazbou, pod jejímž vlivem zařazujeme nová témata a články. Vaši přízně si moc vážíme. Současně nás těší zájem čím dál více čtenářů do Vod'ori dopisovat. Redaktorem se může stát každý psacím střechem vybavený zajatec školních lavic, a proto nás jistě neváhej kontaktovat i Ty na adrese romano.vodori@gmail.com.

Tak vzhůru do víru písmenek!

Lukáš Houdek

Obsah

- 1-2 EDITORIAL**
REDAKCE: Bílina je náš život
- 3-4 REDAKCE:** Můj příběh
Anketa
- 5-6 S.O.S.:** Chráněnky Matky Terezy
- 7-8 INTERVIEW:** Dana Feminová
- 9-10 TÉMA:** O Afgháncích a Afghánkách
Jak se stát supermanem
- 11-12 TRENDY:** Pirátství
BLEŠÁK
- 13-14 PORADNA:** S mámou nebo s tátou?
REDAKCE: Jak žijí Romové
v Chanově
- 15-16 TÉMA:** Anketa: Kluci vs. holky
Ženy o vraždění v Keni
- 17-18 REDAKCE:** Táta kafe nevaří
ETNO: Krušná staletí vyhánění
a pronásledování
- 19 KOMIKS:**
Umoja - Pospolu

Ročník: I

Číslo: 3/2010

Vydavatel:

ROME A, o.s.

Nad Primaskou 38,100 00, Praha 10

Adresa redakce:

Romano vodori

ROME A, o.s.

Žitná 49, 120 00, Praha 2

IC: 26613573

Tel.: 257 329 667, 257 322 987

e-mail: romano.vodori@gmail.com

Internetové vydání: www.romanovodori.cz

Šéfredaktor: Lukáš Houdek

Editoři: Radka Steklá, Jitka Votavová

Hlavní redakce: ZŠ Chanov – David Vaňo, Markéta

Kršková, Sára Marková, Richard Karsa, Tibor Bílí,

Roman Šváb, Michaela Pompová, Helena Grunzo-

vá, Anna Siváková

Spolupracující redakce: Masarykova ZŠ (Tanvald),

ZŠ B. Němcové (Přerov), ZŠ (Kladruhy u Stříbra),

ZŠ T.G. Masaryka (Zastávka u Brna), ZŠ V Sadech

(Havlíčkův Brod), ZŠ Národní (Prachatice), ZŠ M.C.

Skłodovské (Jáchymov), ZŠ Studánka (Pardubice),

ZŠ Bulharská (Ostrava)

Manažer projektu: Zdeněk Ryšavý

Koordinátor projektu: Jarmila Balážová

Jazykové korektury: Lenka Jandáková

Fotografie: Lukáš Houdek

Grafika: Leonardo, s.r.o. (www.leonardo.cz)

Tisk a distribuce časopisu: Admission

Komiks: Lada Gažiová

Překlad do svaňilštiny: Onesmus Shako

Cena časopisu: zdarma

Periodicita: dvouměsíčník

Registrováno u MK ČR: MK ČR E 19367

Časopis vychází v rámci projektu Vzájemnou spo-
luprací neromských a romských žáků k odstranění
rasismu a xenofobie ve školách a ve společnosti,
který je spolufinancován Evropským sociálním fon-
dem a státním rozpočtem České republiky.

EVROPSKÁ UNIE

esf

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

OP Vzdělávání
pro konkurenceschopnost

romea

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

editorial

ROMANO
VOD'ORI

Stáhni si Vod'ori
do svého počítače.

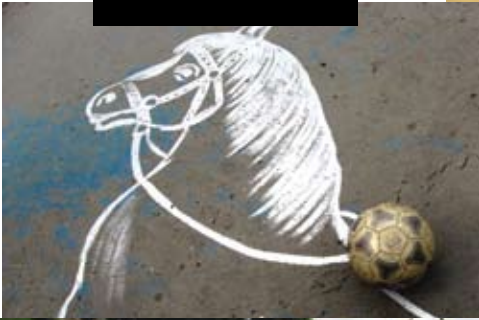
Bílina je náš život

Přinášíme fotoreportáž našich mladých bílinských spolupracovníků z nízkoprahového centra společnosti Člověk v tísni. Ti popisují život ve vyloučené lokalitě, kde vyrůstali a do dnešní doby žijí. Okolí svého domova líčí vlastníma očima a představují místa, která jsou pro jejich život důležitá. Snaží se ukázat, že lze spokojené dětství prožít i v místě, kde se objevuje vysoká nezaměstnanost, chudoba a lhostejnost okolní společnosti.

Honza Sívák a Erik Lakatoš, Bílina
autoři fotoreportáže

Čeká, až si pro něj někdo přijde...

Astra je místo, kde se všichni schází. I když se neznají, tak se zde poznají.

Tehle kluk je dobrý fotbalista v ústoku. Utočí umí skvěle.

Fotbal hrajeme někdy i o peníze.

Popularita mezi námi

Každý může určitě říci, že je buď oblíbený, nebo neoblíbený. Ti neoblíbení to mají těžké. V některých případech jsou dokonce šikanováni, a to jak fyzicky, tak psychicky.

Ve škole mám kamarádku, která oblíbená rozhodně není. Někteří ji často urážejí. Nikdo ale potom nemyslí na to, jak se asi může cítit. Jak by bylo vám? Schválně se nad tím zkuste zamyslet. Kámoška ale žádné své city najevo nedává. Myslím si ale, že ji to mrzí aspoň trochu. Řekla bych, že jsou více neoblíbení Romové a Asiaté. Ona je Češka, ale přesto. Všichni se snaží být oblíbení. Někdy to ale bohužel nejde!

Tento článek by neměl být jenom o neoblíbených lidech, ale i o těch populárních. Většina dětí se snaží být oblíbená. Je to určitě hezký pocit, nebýt šedá myška. To vím. Nejhorší je, že většina z těch takzvaných oblíbenců je nafoukaná. A někteří by samou pyšností snad i praskli... Oblíbenci se také často naváží do svých protějšků. Celá třída se pak rozesměje a spolu s těmi populárními se navázejí do neoblíbenců. Proto si radši rozmyslete nadávání těm nepopulárním, jelikož vy sami se můžete kdykoliv stát jedním z nich.

Sleduj náš interaktivní web
www.romanovodori.cz

Sabina Doležalová
ZŠ V Sadech, Havlíčkův Brod

redakce
ROMANOVODORI
1 2 2 1

Můj příběh

Můj příběh začal nástupem do první třídy základní školy Vašatova v Kladně. Jako každý předškolák jsem se do školy hodně těšila. Například na to, že poznám nové lidi, nové kamarády, naučím se psát a číst, na svůj první úkol.

Když jsem přišla poprvé do třídy s doprovodem své maminky, měla jsem trému z toho, jací spolužáci budou, z paní třídní učitelky a ze všeho nového.

V tom jsem uviděla povědomou holčičku s rovnými vlasy, zelenýma očima a světlou tváří. Najednou slyším hlas své maminky: „Koukni Marů, vzadu sedí Natálka z Vysokého, jdi k ní.“ První dvě hodiny ve společnosti nových dětí, nového dospělého člověka a Natálky byly fajn. Takhle začal první týden ve škole.

Druhý týden už si děti vyměňovaly různé sladkosti a své pocity ze školy, jak je škola báječná a jak se do školy těšily. Bylo mi hodně líto, že když jsem něco chtěla říct já, tak v podstatě nic nezačalo. Naopak to rychle skončilo pohledem „jdi od nás pryč“.

S Natálkou se bavila celá třída, a se mnou jen Natálka. Nechápa jsem, co a proč se stalo. Nikdo mě nezná a už se se mnou nikdo nebaví. Chtěla jsem přestávky strávit jako všechna ostatní děcka na koberečku s hračkami a se smíchem. Místo toho jsem seděla v lavici a těšila se na konec školy, až si pro mě přijde maminka. Každá maminka si samozřejmě v první třídě chodí pro své dítě, pokud ho ne nechá v družině.

Maminka Natálky jí v družině nenechávala. A stalo se, že jednou přijít nemohla, tak si pro ni přišla babička z tatínkovy strany. Natálka Červeňáková byla z matčiny strany maďarská Romka a z otcovy strany česká Romka. Natálka byla

hodně podobná své mamince, tak na ní nic romského poznat nebylo. Když si ale ten den pro Natálku přišla babička, na které, že je Romka, poznat je, začali se spolužáci ze třídy Natálky druhý den hodně vyptávat. Když se zjistilo, že Natálka je Romka, tak i její krásný sen o škole zavadl. Najednou to nebyla celá třída a Natálka. Ted' to byla celá třída, Natálka a Maruška. Natálky babička pracovala jako uklízečka ve zvláštní škole, a tak Natálku do jedné podobné nechali její rodiče přestoupit.

Po odchodu Natálie Červeňákové teprve začalo pravé peklo. Pamatuji si na chvíle ve škole, které hodně bolely a bolí jako vzpomínka dodnes. Například když mě kluci shodili na zem, řvali na mě, že jsem ukradla paní učitelce křídly na tabuli, tahali mě za vlasy a strkali mě přes celou třídu. Byla to i fyzická bolest, ale psychická bolela mnohem víc.

Řekla jsem to své třídní učitelce Janě Š. Ta mě jako šestileté holce řekla, že s tím nemůže nic dělat. Doma jsem se to bála říct, neboť věřím tomu, že by moje maminka těm klukům nafackovala. Takhle to probíhalo další dva roky. Nástup do třetí třídy byl na moji psychiku už moc. S novou paní třídní učitelkou začaly ještě větší problémy. Když jsem se začala dětem fyzicky bránit – začala jsem se prát –, bylo mi řečeno, že jsem do třídy přinesla rasismus. Taky mě vyvolala na zkoušení před tabulí a v půlce zkoušení před celou třídou řekla, ať si nechám prohlídnout hlavu, že tam něco mám. Samozřejmě byla moje hlava zcela čistá. Řekla jsem to po dlouhé době mámě. Ta zašla za paní třídní. Ani jedna té druhé sympatická zrovna nebyla. Obě se há-

daly. Začalo se vše řešit u paní ředitelky Hany V.

Hana V. je výborná učitelka fyziky a ještě lepší ředitelka. Váží si romských dětí, které to chtějí někam dotáhnout. Je spravedlivý člověk. Vše rychle a rázně řeší.

Paní učitelka Jitka B. nakonec svůj přístup ke mně změnila. Děti jsou ale bohužel pořád jen děti. Ty přístup nezměnily. Začala jsem vše ignorovat a na konci roku jsem chtěla do jiné třídy, ale na škole byla třetí třída jen jediná. Změnit školu jsem nechtěla už jen proto, že na druhý stupeň chodila moje sestra Iveta. Moje matematika zrovna dvakrát silná taky nebyla. Paní učitelka mi sdělila, že můžu propadnout, a abych s tím proto něco začala dělat. Já jsem propadnout ale chtěla. Pryč z této třídy. Když jsem na konci roku tu pětku na vysvědčení viděla, ulevilo se mi. Byly to smíšené pocity, radosti a smutku zároveň. Dodnes nevím, co převládalo více.

Dostala jsem novou třídní a mezi nové děti. Když přišlo září a já měla nastoupit do nové třídy, byla má tréma ještě větší než v první třídě. Ale říkala jsem si, že nesmím myslet hned na to zlé. Nikdo přece není stejný. A bylo to tak. Moje nová třídní Irena P. dokázala naslouchat a poradit. Děti byly kamarádky. Našlo se tam sice pár jedinců, kteří byli nějak zaujatí, ale nebylo to tak strašné jako dřív. Nakonec jsem se bavila nejvíce s dětmi, které proti mně byly zpočátku zaujaté. Bylo to moc fajn a já byla šťastná. Až moc. Ale jen do šesté třídy, ve které jsem znovu propadla z matematiky. Moje tehdejší třídní zemřela v době, kdy jsem se dozvěděla, že jsem propad-

la. Nikdo to nevěděl, samozřejmě kromě učitelek. Zeptala jsem se té na matematiku, kde mám třídní učitelku. Slíbila mi, že se za mnou staví a bude držet palečky. Učitelka se rozplakala a řekla mi, že paní učitelka zemřela. Prý měla přijít do školy, protože tu měla holčičku, která dělala reparát, ale nepřišla. Tak šla sama za ní domů a našla ji už bohužel mrtvou.

Bolelo to. Přišla jsem o skvělou třídu, kterou mám dodnes moc ráda a také o paní učitelku, která milovala zvířata stejně jako já. O učitelku, se kterou se hezky povídalo.

Do konce prázdnin už scházel asi jenom týden. Depka na mě začala hluboce dopadat. Všechn ten pláč jsem držela v sobě, bohužel to ten první den ve škole bylo vidět.

Paní Melanie je školní psycholog a rodinný poradce, učitelka českého jazyka a teď i má nová třídní. Melanii jsem měla už v první šestce na český jazyk a byly to mé nejkrásnější chvíle hodin českého jazyka. Melanii mám hodně ráda. Je anděl s křídly, který tady na světě rozdává lásku, teplo a úsměv. Aspoň takhle ji vidím já. Na škole teď měly být dvě šestky a Meli měla učit jednu z nich. Mě jako naschvál dali do té druhé.

Hned první den ve škole jsme měli držet minutu ticha za zemřelou učitelku. Při tom jsem se rozplakala tolik, že jsem nemohla přestat. Potom jsem si nepřála už nic víc než se dostat do Meliny třídy. Nakonec jsem se tam s pomocí maminky a starší sestry dostala. Byla jsem moc ráda, znala jsem se tam s některými holkami a o to to bylo lehčí. Kluci měli sice často narážky na mou barvu pleti, ale nebylo to tak hrozné. Byli tam totiž další lidé, kteří mě drželi. Rasistické narážky postupem času upadaly. Nevymizely, ale jde s tím žít.

Ve škole jsem si zažila zlé, ale i hezké chvíle. Jako každé dítě. I přes to vše mám tuto školu ráda. Nechtěla bych na žádnou jinou. Potkala jsem tu různé děti i různé učitelky. Dneska jsem ve třídě, kde jsou dobré vztahy a také dobré učitelky. Romské dítě ve škole si asi ze začátku projde peklem. Někdy to bude hodně drsné, ale nesmí se nechat.

Marie Demeterová
ZŠ Vašatova, Kladno

Díky fotbalu nekouřím

Ze všeho nejradši ve svém volném čase hraju fotbal. Na turnaje chodím se školou, kterou s mými spolužáky reprezentujeme. Máme možnost využívat velké školní hřiště, kde skoro každý den trénujeme. Každý zápas oslavujeme, ale samozřejmě limonádou. Někteří kluci s námi hrát nechodí a radši berou drogy, pak třeba ani neví, co dělají, a chodí i krást.

Jsem spokojený, protože jsem si díky fotbalu hodně vylepšil kondičku. Jsem o hodně rychlejší než dřív. Je to taky jeden z důvodů, proč nekouřím. Kdyby byla možnost, rád bych hrál za nějaký mostecký tým, chtěl bych se přihlásit do fotbalové školy.

Zatím jsem hrál s klukama nejdál v Hoře Svaté Kateřiny, kde jsme vyhráli i mojí zásluhou, protože jsem taky dal gól. Byl to bezva pocit, radost jsme měli všichni i pan učitel. Budu se snažit hrát dál, protože mě to moc baví.

Richard Karsa
ZŠ Chanov

Co se vám líbí na ženách a mužích?

Pro třetí číslo Voďori jsme si připravili anketu, kterou jsme uskutečnili v průběhu června na našem chanovském sídlišti. Pro dotazované jsme si připravili dvě otázky. Mužům jsme kladli otázku: Co se vám líbí na ženách? Žen jsme se samozřejmě ptali opačně. Bylo zajímavé pozorovat reakce respondentů. Někdo neměl s odpovědí problém, jiní se naopak styděli. My se s vámi podělíme o ty nejzajímavější odpovědi.

Co se vám líbí na mužích?

Na mužích se mi líbí charakter a starost o děti.
(Zdena Cinová, 52 let)

Líbí se mi, když jsou muži krásní a statní.
(Eva Učíková, 29 let)

Co se vám líbí na ženách?

Nejvíc se mi líbí štíhlá postava.
(Daniel Pater, 14 let)

Oči, úsměv, postava a hlavně aby měla velký zadek.
(Michael Mirga, 25 let)

Líbí se mi, když je holka slušná a má hezkou postavu.
(David Chromý, 14 let)

Ani vzhled ani krása. Jen to, o čem holka může hovořit. To znamená o lásce a o tom, co má nejraději. Není to o tom, jak může vypadat, nebo jaká žena je nejhezčí. Ale o tom, jaké má člověk srdce a city k ostatním lidem. To se mi líbí.
(Štefan Cina, 30 let)

Anna Siváková, Jitka Vaňová,
Richard Karsa a Roman Šváb
ZŠ Chanov

VOĐORI
KROKOVY
4

redakce

ALBANIA

Chráněny Matky Terezy

Charita misionářek Matky Terezy poskytuje péči a azyl nemocným a chudým. Centrum, ve kterém jsme žili a pracovali, bylo určité výhradně ženám. Obyvatkami byly nevidomé ženy, mladé maminky samoživitelky a nácitileté dívky, které kvůli bití utekly z domova, případně do centra docházely, protože jejich rodiče nebyli schopni se o ně starat.

V létě 2009 jsem se prostřednictvím sdružení dobrovolnických aktivit INEX zúčastnila čtrnáctidenního dobrovolnického workcampu v albánském hlavním městě Tirana. V centru vedeném misionářkami charity Matky Terezy se nás dobrovolníků sešlo celkem šest: Belgičanka Claudine – maminka od čtyř dospělých dětí, Švýcar Claude, který po rozvodu vše prodal, opustil Švýcarsko a rozhodl se začít nový život v Albánii. Dále Pákistánka Aniqua žijící ve Švédsku, dva mladí Albánci Ildi a Iris a já. Věkové rozmezí dobrovolníků bylo zhruba od dvaceti do padesáti let. Cílem naší práce byla příprava dopoledního programu dětského tábora a odpolední výpomoc v místním sídle charity misionářek Matky Terezy. Bydleli jsme společně v jedné místnosti přímo v centru charity, kde jsme se denně setkávali s dojemnými a nelehkými životními příběhy jeho obyvatel.

Autobus plný dětí

Autobus plný dětí

Náš den se skládal ze dvou částí – ráno jsme před sídlem charity nasedli do přistaveného autobusu a vyrazili za Tiranu do rozestavěného skautského centra, které obklopovala veliká zahrada. Po cestě jsme udělali několik zastávek, na kterých přistupovaly další a další děti, zpívaly se písničky, říkaly říkanky a k centru už autobus přijížděl narvaný k prasknutí. S dětmi jsme potom během dopoledne hráli scénky. Ze starých látek a zbytků oděvů, které se v centru daly najít, jsme si dokázali vyrobit i velmi zajímavé kostýmy. A scénky pak stály za to. Dále se děti mohly za naší asistence věnovat tanci, sportovním či stolním hrám, skládání puzzle, modelování, navlékání korálků apod. Některé ze sester mluvily anglicky a zprostředkovaly tak komunikaci mezi námi a dětmi, protože děti anglicky nemluvily. Před polednem program skončil. Následovalo drobné občerstvení a rozvoz zpět v opačném směru.

Jedna ze sester pracujících v centru

S.O.S.

5. ROMANO
KONOPKI

Život v centru

V centru jsme si my dobrovolníci vždy společně uvařili, trochu oddychli (někdy jsme tedy okamžitě po obědě usnuli, jelikož kolem oběda panovala taková vedra, že se nedalo dělat nic jiného) a po poledním klidu jsme se věnovali přípravě programu pro děti na další den – od obkreslování omalováněk, které měly být pro ty nejmenší, přes přípravu vzorů k vyšívání pro větší slečny a různých materiálů na tvorbu koláží pro kluky. Odpoledne jsme ale také trávili se ženami a dětmi, které žily v centru.

Samoživitelky, uprchlice a nemocné

Charita misionářek Matky Terezy poskytuje péči a azyl nemocným a chudým. Centrum, ve kterém jsme žili a pracovali, bylo určené výhradně ženám. Obyvatelkami byly nevidomé ženy, mladé maminky samoživitelky a nácitileté dívky, které kvůli bití utekly z domova, případně do centra docházely, protože jejich rodiče nebyli schopni se o ně starat. Mezi obyvatelkami centra se našly také ženy, které mohly alespoň sedět na vozíku a podívat se tak někdy ven. Jiné z nich byly zcela upoutané na lůžko, mentálně postižené či psychicky nemocné. Kdybychom rozuměli albánštině, mohli bychom si s nimi povídat. Obyvatelky centra ale dokázalo rozveselit, když jsme se jim aspoň na chvíli věnovali. Slova v tu chvíli moc nehrála význam. Stačilo je pohládit, podržet za ruku, případně je poslouchat.

Tankodrom na ulicích

Sem tam jsme vyrazili s několika vozičkářkami „na výlet“ po hlavním městě Tiraně. Cesta připomínala tankodrom, párkrát jsme je div nevyklopili. To, že je uprostřed chodníku najednou díra půl metru hluboká, je tam zcela normální. Vyasfaltované jsou většinou jen ty hlavní silnice a dlážděné chodníky jen okolo nich. Ženy se ale radovaly snad z každého hrbole v chodníku, kvůli kterému vozík drncnul. Měly radost zkrátka ze všeho, co pro ně bylo nové a neobvyklé. Byly moc rády, že se podívaly ven. Mladá děvčata a matky se nemohly podívat nikam. Matky musely rovnou z práce zpět do centra, slečny hned po skončení vyučování zrovna tak. Za to, že byl těmto zdravým ženám v centru poskytnut azyl a případné hlídání dětí v jejich pracovní době, musely do držovat striktní řád centra a vypomáhat s jeho údržbou. Několikrát jsme sestry požádali, aby chom mohli vzít na procházku i je. A to byl pro ně svátek. Po večerech jsme se s kolegou Claudem chodili proběhnout kolem jezera do městského parku, abychom se protáhli a odreagovali. Vždy jsme se ale museli vrátit do deseti hodin, jinak jsme našli vysoká vrata charity zavřená a museli je přelézat. Claude byl velkým oblíbencem holčiček již zmiňovaných matek. Ještě před tím, než přijel do Albánie, se naučil obstojně albánsky. Holčičky si ho proto dost zamilovaly. Byl to moc hezký pohled – Claude, chlap jak hora, v neustálém obležení několika tří až čtyřletých štěbetajících, poletujících a všemožně se na něj věšících děvčátek.

Regina

Regina byla pětaticetiletá paní upoutaná na invalidní vozík. Asi v 16 letech jí postihla mozková příhoda a ochrnula na celé tělo. Mohla tak jen trochu hýbat rukama a nohama. Reginu jsem navštěvovala skoro každý den, trochu jsme cvičily, masírovala jsem jí ruce a nohy, pak jsem jí vyvezla ven. Regina si pamatovala ze svých dětských let pár základních anglických frází, dny v týdnu, měsíce a číslovky. Kvůli ochrnutí se jí velmi těžko mluvilo a já jí zpočátku nerozuměla ani slovo. Regina se chtěla učit česky, napsala jsem jí postupně na papír české fráze – to těž, co uměla anglicky. Byly to fráze typu: ahoj, jak se máš?, mám se dobře, kolik je Ti let? apod. Učila se neskutečně rychle, paměť měla obdivuhodnou. Byla mi po pár zopakování schopná přeříkat dny v týdnu a posléze i měsíce v roce, nebo se mnou vedla krátký rozhovor. A moc jí to bavilo. Regina celý den buď ležela v posteli, nebo seděla na vozíku na dvorku centra. Když si teď na ni vzpomenu a představuji si, jak tam celé dny sedí či leží, je mi smutno. Jsem ale moc ráda za to, že jsem ji aspoň sem tam na pár dní mohla vytrhnout z té všednosti. Ženy tam nemají nic než pár kousků oblečení, nedostanou se za brány centra a hlavně nemají to nejdůležitější – zdraví. A přesto se umějí upřímně radovat a smát. Oproti nim jsme většina z nás boháči. Přesto si neustále stěžujeme a chceme víc a víc.

Regina

Misionářky Matky Terezy

Musím vyzdvihnout práci sester, od brzkého rána byly na nohách a staraly se o centrum a jeho okolí, o pacienty, část z nich s námi jezdila za dětmi, neustále byly usměvavé a plné energie. Sestry patřily k řádu Misionářek milosrdenství, který byl založen v roce 1950 Matkou Terezou. Jeho cílem je na prvním místě pomoc chudým a nemocným. Řád má přísný režim – jeho členky vstávají již ráno o půl páté, následuje ranní modlitba, v šest se pak sestry shromažďují na mši v prosté kapli. Sestry nevlastní žádný majetek a vedou asketický život. V Tiraně působily sestry různých národností a staraly se o údržbu centra a jeho chráněnků.

Co bude dál?

My jsme byli úplně prvními dobrovolníky, kteří do centra kdy přijeli. Po nás měly přijet další skupiny. Doufám, že projekt bude fungovat nadále i v následujících letech. Sestry dělají, co mohou, ale jednotlivým obyvatelkám centra se déle, než je nutné, věnovat bohužel nestíhají. Takovou práci mohou zastoupit právě dobrovolníci. Řada z obyvatelk centra nikoho nemá nebo je nikdo nepřijede navštívit. Návštěvy jsme tam vídali velice zřídka.

Tereza Hylmarová

Autobus plný dětí

Jaké je postavení ženy v keňské rodině?

Hodně záleží na tom, o jaké rodině zrovna mluvíme. V Keni žije 42 kmenů a každý z nich má jinou kulturu a v každé kultuře je rodinná situace nastavena trochu jinak. Pokud ale jde o účast žen v keňské společnosti, ženy řídí auta, jsou v keňském parlamentu apod. V tomto ohledu se situace hodně mění. Z mého osobního pohledu je role ženy v africké společnosti zcela klíčová. Na ženě stojí v Africe vlastně všechno. Podle toho, co jsem měla možnost v afrických domácnostech vidět, řeší konfliktní situace žena. Když je muž třeba deprimovaný z toho, že je dlouho nezaměstnaný, vzdá to a radši jde na pivo.

Žena s deseti dětmi si to ale nemůže dovolit. Keňské ženy jsou vynalézáivé a skvělé v improvizaci a hledání nových možností, jak zoufalou situaci zvládnout. Jsou úžasné v podnikání. Příkladem může být jedna zajímavá činnost, které se v Keni říká „Mary goes around“ (Mary obchází kolem), kdy se sejde třeba deset žen a domluví se, že do příštího měsíce nějakým způsobem každá ušetří tisíc šilinků. To, co vyberou, dají jedné z nich k dispozici, aby vymyslela, jak by tento základní kapitál mohla zúročit. Koupí od velkoobchodníka třeba plato vajec, vrátí se do své čtvrti, sedne si k cestě a prodává vajíčko po vajíčku. Tímto způsobem si vydělá víc, než kdyby prodala najednou celé plato. Příště si už proto může koupit dvě plata a takto své podnikání pomalu rozjíždí. Za čas přijde řada na další

Dana Feminová: Když Mary obchází kolem

zejména adopci na dálku. Během svého života několikrát navštívila vedle jiných afrických zemí i Keňu, na kterou je zaměřeno vedle adopce i několik dalších rozvojových projektů jejího sdružení. Jaké je postavení mužů a žen v keňské městské i venkovské společnosti se dozvíte v následujícím rozhovoru.

Kdo je obvykle živitelem rodiny?

Teoreticky je živitelem rodiny otec, ale jen pokud všechno klapne. Když se rodinná situace zkomplikuje, tento vzorec přestává fungovat a vše přechází na matku. Ta vždy nějak vymyslí, jak sehnat peníze na školu, a nedopustí, aby dítě muselo školu opustit. Když se dostanou do situace, kdy už opravdu neví, kam dál, obrátí se na

své příbuzné a uspořádají sbírku. Navaří za poslední peníze jídlo, svolají všechny příbuzné, známé a kamarády, které mají. Před všemi vysvětlí, jakou potřebují pomoc, a ostatní se na ni složí – nazývají to harambe (společně jednat).

Dana Feminová je zakladatelkou Humanistického centra Narovinu (vznik 1995), které se věnuje

Ve městech je normální, když je žena zaměstnaná. Nemyslím si, že by na vesnicích byla zakořeněná myšlenka, že žena nesmí pracovat a měla by se starat jen o domácnost a děti. Problém je spíš v tom, že na vesnici není mnoho pracovních příležitostí. Takže na řadu přichází právě ta improvizace, o které jsem mluvila. Žena ale často pracuje na poli a to, co vypěstuje, prodává na trhu. Asi to nejde označit jako zaměstnání, ale rozhodně to neznamená, že by žena nepracovala.

Rodina v Keni má obvykle více dětí. Kdyby nastala situace, že by mohli poslat do školy jen jedno z nich, vybrali by dívku, nebo chlapce?

Liší se to rodina od rodiny. V některých rodinách chápou jako samozřejmost, že se má vybrat chlapec, protože dívka se

Pomáhají muži v domácnosti? Podílejí se na výchově dětí?

Opět hodně záleží na tom, o koho jde. Samozřejmě jsou tací, kteří se o své děti úžasně starají, hrají si s nimi, dělají s nimi domácí úkoly. Stále je to ale výjimka, zvláště na vesnicích. Více toho leží na ženách a i samotné děti v Keni jsou samostatnější než u nás. Trošku to vysvětlují některé situace kolem návštěv keňských přátel u nás doma. Doma vaří můj manžel, protože je Ital a česká kuchyně mu moc nejede. Muži z Keni to různě komentovali a někteří z toho byli dokonce nadšení, takže se nakonec do Keni vraceli s trochu pozměněným pohledem na svět. Někteří ale z toho, že u nás při přípravě večere vyfasovali struhadlo, byli hodně špatní a prosili ostatní, aby o tom jejich manželkám nikdy neřikali. Pociťovali by to jako ohromnou ostudu. V tradiční kultuře to takhle prostě není. Na druhou stranu mnoho žen muže v kuchyni ani nechce, protože by to svým způsobem byla urážka i pro ně samotné.

Je běžné, že ženy chodí do práce?

Jak už jsem říkala, situace ve městě se hodně odlišuje od té na vesnici.

vdá, bude se starat o děti a vzdělání by nevyužila tak jako právě chlapec. Jinde by ale vybírali podle schopností a talentu nezávisle na pohlaví dítěte. Problém vidím v tom, že stále mnoho mladých dívek, patnáctiletých nebo i čtrnáctiletých, má už vlastní dítě. Rodičovské plánování a osvěta v této oblasti tu není moc rozšířená. Takže i dnes převládá názor, že poslat syna na studii je jistější volba, než poslat dívku.

Vyhovuje ženám tato situace, nebo se ji snaží nějak změnit?

Na vesnici jsem se setkávala s tím, že mají dívky na toto téma problém mluvit. Na první pohled se tak může zdát, že to ženám připadá v pořádku a samy chtějí dodržovat pravidla své tradice. Když ale pronikneš blíž a získáš si důvěru, můžeš se začít ptát víc do hloubky. Například i na to, jak vnímají mnohoženství u mužů nebo ženskou obřízku. Myslím si, že ženy z tradičních afrických společností necítí možnost nebo právo se k takovým věcem vyjadřovat. Berou to tak, jak to je. Tradice byly před nimi, budou i po nich. Ale mezi sebou a blízkými přítelkyněmi vychází najevo to, co

by cítila asi každá žena třeba v Evropě, totiž že polygamní (mnohožen- skou) rodinu vnímají jako problém a vlastně to není to, co by si přá- ly a samy si zvolily. Před několika lety proběhla v parlamentu diskuze, že by se mělo mužům zakázat bít svoji ženu. Jeden po- slanec se ale ohradil s dotazem, jak by pak mohl muž své ženě projevovat lásku. Byla jsem svědkem různých rozhovorů na toto téma a skutečně to vy- padá, že spousta mužů v Keni necítí, že dělají něco špatně, když svou ženu uhodí. Vnímají to jako něco, co je v jejich společnosti normální, akceptovatelné. Stejně je to s fyzickými tresty dětí – dodnes učitelé na státních školách běžně používají rá- kosku.

Co na Africe vnímáte jako nejzajímavější?

Na Africe je nejza- jímavější právě ona solidarita, že si tam lidé dokážou vzájemně pomoci a dovedou si život užít i s tím, co mají. Vidíte na nich hrdost. Nemají nic, ale to jim neubírá na jejich důstojnosti. Ochotně ti poskytnou přístřeší, když potřebuješ, na- bídnou ti jídlo. Nikdy tě ale o nic neprosí. Ob- divuju na nich i jejich elán do života a víru, že všechno nějak dobře dopadne.

Eva Nedvědová
a Kristýna Zezulová
ZŠ Kladruby

Vaše názory na situaci u nás

Muži a ženy, dva odlišné světy, avšak bez jednoho nebo druhého by to nebylo ono. Někdy se říká, že žena je lepší polovina muže. Někteří muži zase mají vůči ženám určité předsudky – „žena má být pouze doma u dětí a muž že je živitel rodiny“. Díky emancipaci vykonávají dnes ženy profese, které dříve byly určeny pouze mužům. A na druhou stranu někteří muži jsou schopni „zastat ženu“ v domácnosti. Je známo, že světoznámí kuchaři bývají často muži, protože jak se říká, mají vytříbenější chuť. Sice stále existují povolání typická pro to či ono pohlaví, např. ve většině mateřských školek jsou učitelky, ale i mezi nimi se najdou výjimeční muži. Dnes už by se nemělo dělit na mužské a ženské práce, ale mělo si se brát v úvahu, kdo je v čem dobrý a co kdo rád dělá.

Kristýna Zezulová
ZŠ Kladruby

V každé rodině je to jiné. Ve většině rodin, které znám, se o práci v do- mácnosti dělí a oba. Oba také chodí do práce a vydělávají peníze. Muži i ženy mají stejná práva a můžou se rozhodovat podle sebe. Ženy zůstávají s dětmi doma, když jsou malé, a starají se o ně. Vaří, perou, uklízejí a starají se o domá- cnost. Rády se hezky oblékají, líčí se, voní se, upravují se a barví si vlasy. Muži zabezpečují rodinu, pomáhají ženě s výchovou dětí. V domácnosti opravují různé věci a dělají práce těžké pro ženu.

Tomáš Machník
ZŠ Národní, Prachatice

OPRAVKY
KROKOVY

téma

Ženy zahalené v šátcích či zakryté v modrých burkách, muži v turbanech a tradičních dlouhých košilích, nádherné hory a hliněné domky. Tak si pamatují Afghánistán z mnohých cest autem, tak je i mnohdy zobrazován v českých médiích, což působí na můj vkus dost zjednodušeně.

O Afghánkách a Afgháncích

Zjednodušené jsou i informace o útlaku žen v souvislosti s tím, že je Afghánistán muslimskou zemí. Islám v této části bývalé perské říše nikdy mezi lidmi nebyl tak silný jako v arabských zemích. Co však svazuje obě pohlaví – jak ženy, tak muže – jsou spíš společenské normy, které v této drsné hornaté zemi platí už po staletí. A svět mužů a žen je pro Evropany až nepřehledně tvůrčí kulisu pro následující historky, které se mi opravdu staly.

„Šátek je dobrý, burka ne,“ shodli jsme se s afghánským řidičem v názoru na zakrývání. Několik dní poté přijel autem s nějakou paní v burce, vyklubala se z ní jeho žena. „To já nechci, to je kvůli lidem,“ reagoval na můj údiv.

„Jezdíme se ženou střídavě na stáže do Francie,“ vyprávěl mi doktor Wahid. Chtěl, aby získali co nejlepší vzdělání. Seděli jsme s jeho maminkou zabalené do zdravotní sestry v nemocnici v dnes velmi konzervativní provincii Ghazni. Měla slušivý čepec, bílé šaty s krátkým rukávem a sukni ke kolenům.

Hrdě se nesoucí Afghánci na kábulském centrálním trhu Majdani byli po mém výkřiku přistiženi policistou, jak mi slavnivě zabodl svůj prst do boku v době svatého měsíce ramadánu. Vzbudilo to velký rozruch a raději jsme se s Alemou z místa hádky pokradmu vytratili.

„To přádeno bavlnky se musí takto rozstříhnout a poté namotávat do menších přádynek,“ ukazoval mi zručně Afghánc na trhu. V Afghánistánu prodávají prádlo, látky, hračky anebo potřebu pro šití a vyšívání muži.

„Já bych byl rád, aby moje dcery pracovaly, mám deset dětí, je mi šedesát a nechci je všechny pořád žít,“ sdělil mi představitel rady starších v městečku Čarikar na sever od Kábulu.

„Úplně jsi zmlkla, ač jsi jinak povídavá,“ řekla mi Alema, má afghánská spolupracovnice poté, co jsem si svlékla burku, nasazenou z bezpečnostních důvodů, aby se nepoznalo, že v době únosů jede v autě cizinka. Aby ne, cítila jsem se samotná a chráněna jako v malinkém pokojíčku.

Zaměstnanci čajovny byli zaskočení mou potřebou toalety: byla tam jen mužská, našťásti ne pisoár, ale turecký záchod v podlaze. Skupině českých mužů, kteří na kratší dobu pracovně navštívili Kábul a okolí, za celou dobu nepřišlo divně, že v restauracích či na ulicích mimo hlavní město nepotkali žádnou Afghánku.

Řidičova žena si v autě před městem chtěla opět nasadit burku, pohlédla před tím na mne. „Je tu Markéta, máme demokracii“ a zahalila si obličej jen do šátku. Ve zpětném zrcátku jsem zahlédla řidičovy oči. Ty zajiskřily. Těžko říci či pobavením, anebo zlobou.

„Muže si vyberu sama, dokonce se s ním chci rozhodnout. Musí být vzdělaný a nechat mne Alema. Ženicha do práce vypočítávala spolupracovnice aby chodila do práce a neměl zdaleka takové vzdělání jako ona. Utekla od něj. Bydlí zase u rodičů a čeká, až její muž svolí k rozvodu, jinak mít jiného partnera nemůže.“

Po příjezdu do vesnice v Panširském údolí jsem byla zavedena mezi ženy. Muži se kamsi vytratili. Ani jedna z žen neuměla anglicky. Lámanou perštinou jsem jim vyprávěla o Evropě a ony mě zase o sobě a jejich zemi. Vydržely jsme si takto povídat několik hodin a byla to velká legrace. Byly veselé a uvolněné a mně s nimi bylo opravdu dobře.

Žena v burce zakrývající její tělo od hlavy až k patě
(foto: Archiv autorky)

téma

9 | IRONIANO
VOVORI

Zjistila jsem, proč se mne strážný našeho domu každý večer v půl osmé ptal, zda nepotřebuji pracovat a pustit si generátor. Dávali jeho oblíbenou indickou telenovelu. Každé ráno se Afghánci informovali, kdo viděl včerejší díl, v Kábulu totiž dříve dávna fungovala elektřina pouze 5 hodin jedenkrát za 2–3 dny.

V Kábulu vyrostly jako houby po dešti svatební salóny – několikapatrové samozřejmě – v přízemí obchod se šaty, v druhém veliká kuchyně, ve třetím sál pro muže a v posledním pro ženy, kde hrála kapela a tančilo se. Ženich s nevěstou přecházeli mezi oběma sály. Počet svatebčanů jsem odhadovala tak na sedm set. „To je taková střední svatba a přijde ženicha na 4–5 tisíc dolarů,“ vyprávěl mi doktor Wahid, který mne tam vzal. „Nedokážu si představit, že bych měl několik žen,“ kroutil hlavou.

„Nám už se život nijak nezlepší, my už jsme staré, nepotřebujeme vzdělání, ale chtěly bychom lepší život pro své děti,“ vysvětluje 37letá Fazia z vesnice Chairabad.

„Přivez nám krém na zesvětlení pleti, abychom ji měly jako ty,“ prosily mne Afghánky ve vesnici Chairabad na jihozápad od Kábulu a nenechaly si to vyloučit. Neuměla jsem jim vysvětlit, že jejich olivová pleť je mnohem hezčí a že navíc u nás panuje kult opálených těl ze solárka.

Je to už nějaký čas, co jsem v Afghánistánu pobývala a psaním těchto řádek jsem si opět na všechny vzpomněla. Víím, že doktor Wahid je nyní opět ve Francii na stáži. Nevím, co dělá řidič a jeho žena a zda spolupracovnice Alema stále čeká na rozvod. V Kábulu prý však nyní mají vysněnou non-stop elektřinu.

Markéta Vinkelhoferová
Působila půl roku v Aghánistánu
s občanským sdružením Berkat.

Afghánistán je hornatá země a co do rozlohy je více jak osmkrát větší než Česká republika. Počet obyvatel je však jen 30 miliónů. Není divu – tři čtvrtiny země tvoří neprostupný horský terén. Země byla bezmála čtvrtstoletí zmítaná válkou, nejprve se Sovětským svazem, poté vypukla válka občanská. Završil to despotický režim hnutí Tálibán, který byl v roce 2001 svržen. Od té doby v zemi operují vojska NATO a Afghánistán se jen pomalu staví zpět na nohy. V poslední době se velmi diskutuje o tom, zda působení vojsk NATO bylo efektivní, protože země má stále mnoho problémů – největšími je bezpečnost a chudoba. Zhruba polovina lidí stále žije pod hranicí chudoby a číst a psát umí pouhých 30 % obyvatel. Průměrný věk je také stále velmi nízký – 45 let. Oficiálním náboženstvím v Afghánistánu je islám. Ženy – i cizinky – musí chodit zahaleny šátkem. Přibližně polovina žen stále nosí burku, která halí celé tělo včetně obličeje.

Jak se stát supermanem

Hned zpočátku se tento kurz rozděluje na dvě části. Jste tedy a) muž nebo b) žena*. Pokud se nemůžete rozhodnout, vyhledejte prosím odbornou pomoc.

1) Najděte si slušivý oblek

Jen hrdina s dokonalou image uvízne lidem v paměti. Postačí staré plavky, grilovací zástěra (pokud možno bez nápisu Nejlepší kuchařka na světě, Milovaný tatínek nebo Život začíná ve třiceti), obnošený oblek nebo pláštěnka. Nezapomeňte na škrabošku nebo masku, protože superhrdinu nesmí nikdo poznat. Pokud patříte mezi fajšmekry, postarejte se o to, aby v blízkosti vašeho zásahu vždy hrálo rádio vaši oblíbenou píseň (pokud to ovšem není Bílá orchidej od Evy a Vaška).

2) Natrénujte superschopnosti

Váš tréninkový den začíná zhruba v 6:30. Vstaňte, oblečte se, připravte snídaní (samozřejmě pro kohokoli jiného kromě sebe: pro děti, vaši drahou polovičku, psa, kočku, souseda, učitelku, starostu, Václava Klause...), vypravte děti do školy, nasedněte do auta (nebo do Batmobilu) a jedte do práce. O polední přestávce uvařte oběd, vyzvedněte děti ze školy, odveďte je na kroužek (třeba do hudebky, aby byla jejich hra na nervy alespoň melodická) a běžte zase zpátky. Po příchodu domů uvařte, vyperte, uklidte, umyjte nádobí, složte prádlo, vyžehlete ho, vyslechněte si průběh dne všech ostatních (vás se nikdo neptá), dejte spát děti, zapněte si nějaký nekonečný seriál a poté jděte spát.

V této fázi jste si procvičili fyzickou i psychickou odolnost, toleranci, výdrž, létání a otužilost. Pokud vám to přijde snadné, pořídte si psa. Tak si procvičíte létání (chrt), posilování (bernardýn), běh a placení úhrad za způsobenou škodu.

3) Vyberte si oblast působení

Můžete bojovat proti nespravedlivé učitelce, prehistorickému salátu ze školní jídelny, posedlosti vaší dcery Justinem Biebrem, přísnému zaměstnavateli, vychloubované sousedce, panenkám Barbie, týráni zvířat („Ten křeček musí z našeho domu neprodleně pryč!“) nebo za rovnost pohlaví na celém světě.

4) Začněte jednat

Pište dopisy, podepisujte petice, vydávejte noviny, dodržujte protestní hladovku, přestěhujte se do Monaka, založte si vlastní stát, rozhádejte se s tetičkou Liduškou, naučte se rapovat a plést šálu zároveň. Máte zaručeno, že si vás nikdo ani nevšimne.

5) Pošlete peníze

Pošlete nějaký obnos (hotovost i poštovní poukázku) na adresu: Superman & synové s.r.o., Superstreet 001, planeta Krypton nebo na účet 00100/01(Krytonská intergalaktická banka).

*Pokud jste žena, přeskochte č. 2, jelikož to máte natrénované ze všedního života.

Anna Kolářová
ZŠ Komenského, Horažďovice

10
Téma
KOLÁŘOVÁ
10

Pohlcuje své okolí. Nemůžeme jej zahlédnout, ale vidíme pouze věci, které se pohybují k jeho středu, až nakonec úplně zmizí v jeho samém nitru, a proto se dá říci, že se jedná o „černou díru internetu“.

S růstem globální počítačové sítě se rozmohlo masové sdílení souborů. Tato vynikající vlastnost byla ale zneužita k šíření jedné zásadní nepravosti – porušování autorských práv. Hudební kapely, filmoví producenti, herní vývojáři či spisovatelé tímto způsobem přicházejí o možný zisk, kterého by se jim dostalo od zákazníků. Ti ale nejsou – žádný zákazník, žádný zisk, nulová motivace k další tvorbě nového díla. Ptali jste se, proč vámi očekávaná hra nezavítala na nejsnadněji prolomitelnou platformu PC? Už víte, kde nalézt

obsahu (jinak řečeno místo nakupování filmů, skladeb, her a programů byste si je mohli stáhnout zadarmo – a to legálně). Líbilo by se vám, kdyby se někdo chlubil vaším poctivě vyvinutým programem, napsanou maturitní prací, vytvořeným vynálezem a vy byste pouze přihlíželi bez možnosti zasáhnout či přivolat pomoc? Já bych pucl vzteky. Představte si takový stát, kde by krádež střídala krádež další. Jak by k nám přistupovali vývojáři, když by v nás svůj výdělek neviděli? Pirátství na internetu působí jako

PIRÁTSTVÍ ČERNÁ DÍRA INTERNETU

odpověď: Žádné studio přeci nenaservíruje svůj těžce vytěžený a obroušený klenot pirátům přímo pod nos. Peníze se vydělávat musí, a proto zamezení výroby není vhodný způsob k jejich získání. Proto společnosti od počátku bojují s crackery všelijakými zbraněmi. Ty zaberou zdatným pirátským programátorům přibližně týden práce (někdy pět minut, ale i měsíce). I když se podaří odstranit ochranu, pořád vám nepoctivý program do cesty klade různá omezení (nižší kvalita, chyby, nezaručení funkčnosti, žádná technická podpora). Překousnete tyto život

obtěžující potíže? Já tedy ne! Čím dál častěji se mluví o České pirátské straně (ČPS), jejímž hlavním cílem se stala legalizace protiprávního šíření

tasemnice v lidském těle – musí se jí dodávat neustále nové a větší množství jídla, aby byla z čeho živa. Zbývá pouze, abych vás vybídl k boji proti Warezu (pirátství). Nepodporujte jej. Poctivě koupená hra a film vám udělají daleko větší radost a donutí vás si jich vážít a cenit. Spaní se vám jistě zase o něco příjemní.

Michal Klacik
Masarykova ZŠ, Tanvald

Slovník neznámých pojmů

Warez (pirátství): Označuje autorská díla, se kterými je jednáno v rozporu s autorským právem (např. nelegální stahování hudby, filmů, her apod.).

Cracker: Člověk s výbornými znalostmi počítačů a programování. Na rozdíl od hackera používá znalosti o slabínách bezpečnostních systému ke kriminálním účelům a vlastnímu prospěchu.

Modelky dnes a zítra

Některé dívky dnes chtějí být modelkami, ale neuvědomují si, jak je to náročná a vyčerpávající práce. Mezi modelkami je také veliká rivalita. Zeptala jsem se tří osob, co na svět modelek říkají. Přináším vám tři nejzajímavější odpovědi.

Pohled školačky: „Nemám modelky moc ráda, protože jsou nafoukané a přetvařují se.“

Pohled školáka: „Já se o svět modelek moc nezajímám. Ale musím uznat, že jsou to pěkné holky.“

Pohled dospělého člověka: „Věčně jsou s nimi nějaké aféry. V normálním životě nezáleží na kráse, ale na inteligenci a na povahových vlastnostech.“ Nevím sice proč, ale většina dotázaných lidí měla názor, že by do světa modelingu nikdy nevstoupila. Hodně z nich ale vlastně ani nedokázalo říct proč. Je pravda, že bych do toho já samotná taky nešla. Uvedu jeden příklad. Kdybych dělala modeling společně se svou kámoškou, staly bychom se teoreticky protivnicemi, protože jde o to udělat si jméno. A nejsou tam žádné zábrany. Tedy aspoň podle mě.

Tak mě tak napadlo, že je určitě musí hrozně bolet záda od toho, jak chodí pořád narovnané. Taky mě udivuje, že kolikrát nosí 10 cm vysoké podpatky a přitom v nich jdou tak přirozeně.

Mně osobně by asi hlavně nebavilo chodit po molu tam a zpátky a pořád dokola. Lákalo by mě to ale, že bych si mohla vyzkoušet nové oblečení, které bych si jinak nikdy nemohla dovolit pořídít. Musí být strašně drahé. A co vy? Chtěli byste se stát modelem nebo modelkou?

Markéta Konečná
ZŠ Bulharská, Ostrava

Blešák

Pokoutné stánky plné zaprášených skvostů, lomoz, smích a diskuse nad objevenými kousky. Staré panenky po babičce, zachovalé retro oblečení, popraskané houpací křeslo nebo staré desky a videokazety. To vše patří k neopakovatelné atmosféře bleších trhů, míst, která dotváří kolorit mnoha evropských měst.

Máš hluboko do kapsy, a přesto pokoj plný nejrůznějších zajímavostí, slabost pro výrobky, které nesou historii předchozího majitele, nebo chuť vyměnit věc již nepotřebnou za něco, co tě uchvátilo? Navštiv náš úspěšný Blešák!

Jmenuji se Renata a asi před rokem jsem nastoupila do tanečního kroužku Hip-hopu v ZŠ M. C. Skłodowské v Jáchymově. Naše mladé trenérky (Gabča a Terezka) vymyslely sestavu a začaly nás ji učit. Všechnu tu dřinu a dlouhý nácvik jsme zúročili ve vystoupení v Kulturním domě v Jáchymově, kde se konal maškarní bál.

Já jsem hrozně stydlivá, tak si asi dokážete představit, jakou jsem měla trému. Když jsme dotancovali, přišel najednou nával radosti a úlevy. Všichni tleskali. Po měsíci už jsme nacvičovali novou sestavu a pak zas novou,

Z obyčejné žákyně rapperkou

protože přišly nabídky na další a další vystoupení. Najednou však na kroužek chodilo už jen několik dětí. Nevím, asi je to přestalo bavit, nebo neměly čas. Po roce se kroužek bohužel rozpadl... Velice mě to mrzelo, protože mě tancování rozhodně bavilo. Mohla jsem být sama sebou a ukázat, co ve mně je. A o tom vlastně hip-hop je. Dnes s mojí nejlepší kámoškou Nikčou vymýšlíme své vlastní sestavy a vystupujeme na školní akademii...

A co je hip-hop?

Hip-hop je taneční styl a populární hudba, která vzniká tím, že rapper vkládá mixované rytmy do veršů. Patří do něj například graffiti, akrobacie, breakdance nebo beatboxing.

Renata Chymčáková
ZŠ M. C. Skłodowské, Jáchymov

Soutěž

Stejně jako v předchozím čísle Voďori jsme i do toho aktuálního zařadili vámi očekávanou soutěž o hodnotné ceny. Soutěžní otázka pro toto kolo se bude týkat tématu současného čísla, tedy postavení žen.

Volební právo žen, tedy účast žen ve volbách, nebylo vždy samozřejmé, jako například dnes u nás. **Věděli byste, v jakém roce se ženám podařilo volební právo získat u nás, v Československu?**

Své odpovědi zasílejte **do 15. října na adresu romano.vodori@gmail.com.**

Vylosovaný výherce, který zaslat správnou odpověď, **získá CD zpěvačky Bány Zemanové společně s knihou Stella a... šílené nadutá Rachel.**

9

Nabídka č.9

Stříbrné náušnice á la bludiště zámecké zahrady zaručeně upoutají. Průměr 4 cm, výměna za jakýkoliv jiný šperk

10

Nabídka č.10

Dotek francouzského folku, blues a country v podání Francise Cabrela. CD 77-87 obsahuje 14 songů, výměna za jiné hudební CD

12

Nabídka č.12

Šik korálky na krk ve stylu indiánské krásky Rybany. Délka 65 cm, barva tyrkysovo-stříbrno-hnědobílá, výměna za jinou ozdobu

11

Nabídka č.11

Neverending Story, aneb klasika, která nikdy nezklame. CD Beatlemania legendárních Beatles s 20 písničkami, výměna za cokoliv

Jak směřovat ve VOĐORI blešáku?

1. Vyfoť cokoli, co nabízíš k výměně (oděv, doplněk, knihu, CD, budík, tašku, ...).
2. Napiš doprovodný text a udej důležité informace pro čtenáře (velikost oděvu, stáří věci, funkčnost, apod.).
3. Fotku s textem a upřesněním, co požaduješ výměnou, nahraj prostřednictvím elektronického formuláře na webu www.romanovodori.cz do rubriky Blešák (zařadíme ho do pořadníku a uveřejníme v časopise a na webu).
4. Sleduj aktuální nabídku dalších účastníků Blešáku.
5. Najdeš-li to, co hledáš, zarezervuj si to jednoduše on-line přímo v nabídce blešáku.
6. V tuto chvíli začíná naše práce – spojíme se s tebou a osobou, s níž chceš směřovat, zprostředkujeme dohodu.
7. V případě oboustranného zájmu obě osoby pošlou své věci na poštovní adresu sdružení ROMEA (Žitná 49, Praha 1, 110 00 – obálka označená heslem „Blešák“).
8. Jakmile dojdou věci od obou stran, rozešleme je novým majitelům, u nichž vyměněná věc začne žít svůj nový život.
9. Jediné, co zaplatíš, je poštovné za doručení tvé věci na naši adresu.

Navštiv stránky Blešáku

www.romanovodori.cz/blesak

blešák

VOĐORÍ
15020201
12

Máš problém s láskou, ve škole, s kamarádem, s rodinou, se světem, prostě sám se sebou? Nerozumíš si s rodiči, podrazila tě kamarádka, nevíš, jak vyznat lásku, jak se líbat, neberou tě do party, učitel si na tebe zasedl, váháš, co dělat po škole? Využij naší bezplatné anonymní psychologické poradny! Napiš svůj dotaz do připraveného formuláře na webu www.romanovodori.cz a naše psycholožka ti obratem odpoví.

www.romanovodori.cz

PSYCHOLOGICKÁ PORADNA

S mámou nebo s tátou?

Žádné dítě si nevybírá rodinu, do které se narodí. Je tak pro něj naprosto přirozená partnerská dvojice rodičů. Pro dítě je tedy naprosto samozřejmé, že mu „patří“ oba – matka i otec. Na základě dlouhodobé neshody mezi rodiči, se může stát, že se rodiče nakonec rozhodnou rozvést. Pokud bylo dítě přirozeně navyklé na to, že žilo s oběma rodiči, je pro něj nyní nepochopitelné, že zůstane pouze s jedním a druhého bude vidat jen občas.

Dítě v rozvodové situaci

Na zprávu o rozvodu rodičů, kdy dítě ztrácí kontakt s odstěhovaným rodičem, mohou děti reagovat podobným způsobem jako na úmrtí blízké osoby nebo jiné trauma.

V první fázi se zapojují obranné mechanismy, které zmírňují pocity jako je bolest a strach. Dítě například nemůže uvěřit, že je to pravda. Předstírá, že na tom nezáleží („stejně by se rozvedli, stejně se hádali“), nebo obviňuje rodiče („kdyby za něco stál, tak by zůstal“), někdy obviňuje samo sebe („kdybych tolik nezlobil, tak by maminka neodešla“), má strach („když odešel táta, tak může odejít i máma“). Vždy ale děti chovají naději, že se rodiče k sobě vrátí, že se nějakým způsobem usmíří a rodina bude opět úplná.

Ve druhé fázi mohou děti pociťovat velkou zlost. Je to přirozená reakce na někoho nebo něco, co dítěti působí bolest. Pokud dětem není umožněno zlost vyjádřit, tak ji v dané chvíli potlačí. Objeví se ale v podobě různých psychických poruch (úzkost, poruchy spánku, pomohování, agresivní chování).

Ve třetí fázi se s novou situací vyrovnávají, hledají nové jistoty a zvykají si na nové uspořádání. Neznamená to, že s rozvodem souhlasí a že se vzdávají myšlenky na možné obnovení soužití rodičů. Otvírají se jim však předtím beznadějný výhled do budoucnosti. K vyrovnání významně napomáhá, pokud je dítě předem připraveno na to, co jej čeká a jak to bude dál s ním a s rodiči. Zároveň mu pomáhá, když má svůj pravidelný řád.

Radit s problémy ti bude Dana Hajná. Dana Hajná je klinická psycholožka se zkušeností práce v krizovém centru pro dospělé. Nyní má psychologickou praxi v Praze.

Jak to dopadne?

Tradičně zůstávají děti v péči matky. Děje se tak z toho důvodu, že matka obvykle s dětmi doposud trávila více času a věnovala se jejich výchově. Matka zaujímá jako rodič dominantnější roli. Děti jsou soudem svěřeny do péče otce pouze v případech, že se o ně matka není schopna postarat (např. v případech alkoholismu nebo psychické nemoci) nebo pokud se rodiče na přidělení dětí do péče otce dohodnou (matka má např. náročné zaměstnání). Do výchovy otců jsou děti svěřovány pouze v pěti procentech případů. Otcové si sice o svěření dítěte do péče žádají častěji, ale mnohdy neuspějí. V takové situaci se někteří muži mohou cítit diskriminováni.

Rodiče se ale také mohou dohodnout na tzv. střídavé péči, kdy má dítě vlastně dva domovy, kde rovnoměrně pobývá. V každém případě je vhodné, aby se na další péči rodiče dohodli a nezatěžovali děti tím, že se mají rozhodnout, ke komu půjdou („...koho máš radši?“). Rodiče přeci znají své děti nejlépe a měli by být schopni jako dospělí posoudit, co bude pro jejich děti nejlepší. Je třeba vzít v úvahu vztah k jednotlivým rodičům, vztah k sourozencům, věk dítěte, vzdálenost bydliště od školy, nové bytové uspořádání apod. Pokud dostane dítě do péče matka, tráví obvykle otec s dítětem méně času a může si tak s ním ve vyměřeném čase více hrát. Matka potom naopak zajišťuje všední dny, musí s dítětem dělat úkoly atd. U tatínka je tak v očích dítěte režim volnější a může se stát, že začne matku vydírat, aby také vše dovolila. Zde je na místě dítěti vysvětlit, že to chodí u tatínka jinak, právě protože je jejich společný čas krátký, a tak tatínek nemusí být tak důsledný. Dítě nesmí být nikdy prostředníkem konfliktů mezi otcem a matkou.

I po rozvodu jsou pro dítě důležité oba rodiče – každý svým specifickým a nenahraditelným způsobem:

Význam otcovské role

Otec je za normálních okolností již od kojeneckého věku přirozeným modelem mužské životní role. Chlapci, pokud mají s otcem pěkný citový vztah, se ho snaží napodobovat a je pro ně vzorem. Obzvlášť ve školním věku je otec ten, kdo v dětech podporuje sportovní aktivitu, rukodělné práce a uvedení do světa přírody a techniky. Pro dívky je pak otec, kterého si váží, vzorem budoucího životního partnera.

Vaše dotazy

Jsem Romka a žiju jenom s mámou. Ta nedávno dostala výpověď v práci, a tak jsme se přestěhovaly na Slovensko k tetě. Tady v Žilině všechny Romy nesnáší. Já dokonce chodím do třídy se syny slovenských neonacistů. Smějí se mi a nadávají mi. Ostatní se k nim přidávají. Říkají, že roztopí pece a Tiso, Mach a Tuka (ani nevím, kdo to byl) se vrátí a všichni Romové půjdou do koncentráku! Co mám dělat? Učitelky mi nevěří!

Jess, 12 let

Myslím, že by ses měla se svými pocity svěřit rodině. Přestěhování kvůli mamčině práci pro Tebe bylo jistě těžké. Musíš si nyní najít nové kamarády tam, kde žiješ. V tom by Ti asi mohla pomoci hlavně teta, za kterou jste se do Žiliny přestěhovaly. Když budeš mít kamarády, budeš se jistě cítit silněji. Pokud budou na-

rážky spolužáků pokračovat, měla by ti situaci pomoci řešit maminka přímo ve škole. Pokud by šikana takhle pokračovala a ze strany učitelů a ředitele školy nebude žádná pomoc, měly byste o pomoc požádat policii. Případně jsou v Žilině i jiné školy, kde by diskriminace Romů nemusela být, ale to znamená se tam poptat.

Lze považovat za šikanu, když se za mě někdo přihlásil na můj účet na Facebooku a udělal za mě nějaký trapas? Teď se mi směje celá škola. Nikola, 15 let

Šikana má různé podoby, a pokud je zřejmý úmysl někomu ublížit, tak takovéto neoprávněné využití osobního účtu na Facebooku za šikanu považovat určitě možné je. Doporučila bych vysvětlit opět veřejně na internetu, že se jednalo o zneužití osobních údajů, a tak trapas vysvětlit. Možná si z Tebe ještě chvíli někdo legraci bude dělat, ale věř, že to nebude trvat věčně. Na trapas časem

všichni zapomenou a určitě pomůže, když si dokážeš také udělat legraci sama ze sebe a nedáš tak další příležitost k podobné situaci. Hlavně nesmíš dát najevo slabost a nejistotu, to by dalo šikanujícím další sílu k nevhodným nápadům.

Jmenuji se Standa a mám rád hudbu. Chci se stát dýdžejem. Poradíte mi, kde bych mohl začít? Standa, 15 let

Stando, jestli se chceš stát dýdžejem, tak je potřeba, aby jsi dal o svých hudebních schopnostech vědět. Nejdříve by sis měl sehnat (lze stáhnout na internetu) program na mixování hudby. Své nahrávky pak zveřejni na internetu – myspace.com a youtube.com. Poptej se ve svém okolí, zda není někde klub, kde umožňují hrát začínajícím dýdžejům. Jeden takový klub je například v Hradci Králové a jmenuje se „Klídek“.

Za špatně pojatou otcovskou roli lze považovat chování despotické (čas-to spojené s užíváním alkoholu), pro které je charakteristická nadměra trestání a představa, že se děti budou podřizovat všem jeho představám. Rovněž nepříliš šťastnou variantou je otec, který žije mimo rodinu, nejčastěji z důvodu pracovního vytížení.

Obzvlášť pro chlapce je důležité udržení vztahu s ním i po rozvodu. Otec je pro chlapce vzorem mužského chování, které matka nemůže nahradit. Dívky si na odchod otce zvykají obvykle rychleji, právě protože zůstávají s matkou, která je zase vzorem pro ně.

Význam mateřské role

Matka je dítěti ochránkyní a první učitelkou. Matka dává chlapcům první základy toho, jak se budou v budoucnosti chovat ke své partnerce. Je-li zde respekt a láska, tak je takový vztah dobrým základem pro budoucí partnerský život. Vůči chlapcům zaujímá matka obvykle ochranný postoj a je pro ni těžké, když ji v dospělosti syn opouští s jinou ženou. Naopak s dcerou má tendenci udržovat vztah více rovnocenně přátelský a matka je pro dceru vzorem ženského chování.

Za neúspěšnou lze považovat mateřskou roli, která je příliš přísná a stále upozorňuje na porušování norem a pravidel. Stejně neúspěšná je úzkostná matka, která je bezmocná a sama se chová jako malé dítě, které potřebuje se vším pomoci. V takových případech u ní dítě nenachází potřebné bezpečí a ochranu a někdy se dokonce stává raději samo předčasně vyspělé.

Rady rodičům

Základní pravidla, která by rodiče v rozvodové situaci měli dodržovat jsou:

- Neočerňovat jeden druhého před dítětem. Rodič by neměl o tom druhém mluvit ve zlém. Případné konflikty si mají rodiče vyřešit sami, bez přítomnosti dítěte. Dítě samozřejmě vnímá, co se mezi rodiči děje, ale mělo by být co nejméně přítomno přímým hádkám.
- Rodiče by měli průběžně společně komunikovat o věcech, které se týkají dítěte a zachovávat podobné výchovné postupy.
- Rodiče by měli před dítětem říkat vždy pravdu. Dítě velmi dobře na rodiči pozná, pokud pravdu překrucuje nebo ji neříká celou. Tak, jak si přeje rodič, aby dítě nelhalo, si to stejně přeje i dítě. Pravda většinou vyjde najevo.
- Rodiče by neměli soutěžit o lásku dítěte. Není vhodné kupování drahých dárků proto, aby dítě vědělo, že ho má rodič rád.

PhDr. Dana Hajná

Vaše názory

Chci žít u táty i mámy!

Jak jistě všichni dobře víte, je rozvod a svěření dítěte do péče velice nepříjemná záležitost jak pro dítě, tak pro oba partnery. My děti samozřejmě nevíme, proč ti dva lidé, kteří se měli rádi, se už po nějakém čase nemohou vystát a jejich averze a nesnášenlivost vyvrcholí rozvodem manželství. Řekla bych, že to ale přece jen nejvíc odnášíme my, děti.

Začnu tím, z jakého pohledu to vidím já. Pokud rodiče oznámí dítěti, že se budou rozvádět a že od nastávajících chvil budou žít odděleně (máma a táta zvlášť), je to pro dítě velký šok. Často se stane, že dítě ve škole přestane dávat pozor, cítí se zbytečné a snaží se na sebe co nejvíce upoutat pozornost. Řekla bych, že je to takové volání o pomoc. Prostě na sebe za každou cenu upozornit - nejprve zlobením, v horších případech i sebeublížením. V takovém případě je už nutné vyhledat školního psychologa. Víím ze svého okolí, že děti postižené rozvodem rodičů vztahy mezi nimi opravdu velmi trpí.

Jestliže má soud rozhodnout, komu dítě do péče svěří, je to většinou matka. Já osobně s tím moc nesouhlasím, protože právo na to být vychovávajícím rodičem mají i muži. Já sama si neumím představit, že by mě vychovával pouze jeden z rodičů. Pokud dítě svěří do péče matky, je to často tak, že k otci jezdí jednou za čtrnáct dní na víkend. Dítěti nezbyvá nic jiného, než se s tím vyrovnat. Ještě že se alespoň u rozvodového soudu někdo dítěte zeptá, u koho by spíše chtělo žít. Myslím si však, že by nejraději řeklo: „No přece doma u táty a u mámy!“

Já sama jsem velice ráda, že moji rodiče nejsou rozvedeni. Vážím si toho a mám je proto moc ráda.

Klára Ehlová

ZŠ Studánka, Pardubice

Martina Konvičná

ZŠ Národní, Prachatice

Anketa: Kluci vs. holky

V tomto článku se pozastavíme nad tím, co se líbí klukům na holkách a naopak, co se líbí holkám na klucích. V několika třídách na naší škole jsem udělal malou anketu, kdy jsem se tázal právě na tuhle otázku. A jak že zněly odpovědi? Zde jsou:

Co se týče kluků, jejich představy o holkách se takřka nelišily. Poměrně značná část touží po dívce s dokonalým tělem, které nemá chyb. Musí být krásná, aby jim ji každý záviděl. Jenže krása není přeci všechno. Já osobně si myslím, že by asi každý chtěl holku, za kterou každý pálí. Nejdůležitějším faktorem je ale to, aby si dva lidé navzájem rozuměli a měli si co říci. Bohužel tento faktor uvedlo v dotazníku velmi málo lidí. Většině asi opravdu záleží jenom na kráse, i když ta jde po čase stranou,

pokud si ti dva nerozumí. Takže abych názory kluků na holky shrnul: Touží po mladé a krásné dívce a na to ostatní nekladou takový důraz. Zato u holek byly odpovědi úplně jiné. Sice v první chvíli většinou člověka soudí podle vzhledu, ale jakmile zjistí, že je fajn, není vzhled to nejdůležitější. Nezáleží na tom, zda je kluk chudý nebo ošklivý, ale jde jim spíše o to, aby si rozuměli a aby jim muži byli vždy oporou. Chtějí, aby byl zábavný, ale též aby věděl, kdy s tím přestat a byl

Takže abych názory kluků na holky shrnul: Touží po mladé a krásné dívce a na to ostatní nekladou takový důraz.

pro změnu romantik či citová podpora. Chci podotknout, že jen malá část dívek odpověděla, že se jim líbí tzv. metrosexuálové, neboli muži, kteří až příliš dbají o svůj vzhled. Ostatním přílišné krásnění přijde jako znemožňování sebe sama.

To se podstatně liší od odpovědí kluků, kteří po ženách hezkého vzhledu touží, krom malého počtu jedinců, kteří raději uvítají normální holku nebo dívku, která má stejné záliby jako kluci a kolikrát je i lepší kamarádka než chlapci. To jsou informace, které jsem se dozvěděl od několika svých kamarádů. Možná, že jste se s některými odpověďmi shodli, nebo jste tady tu vaši vůbec nenašli. Nic se neděje.

Každý z nás má jiné představy a touhy.

Josef Vilda

Masarykova ZŠ, Tanvald

Svědectví
další z keňských žen
najdete na
www.romanovodori.cz

Země se náhle obrátila v chaos, silnice byly blokovány ozbrojenými muži, kteří z autobusů vytažovali cestující ze nepřátelých kmenů a přímo na ulici je vraždili. Asi nejhorší byla situace v chudinských čtvrtích, slumech, v hlavním městě Nairobi. Vedle sebe v nich po několik let poklidně žili sousedé náležící k rozličným kmenům. Znenadání se z nich ale stali nepřátelé. Sousedé, kteří se spolu po několik let přátelili, pod tíhou davové hysterie a zoufalství začali podpalovat domy svých sousedů. Situace se uklidnila až počátkem následujícího roku.

Někteří za největší oběti těchto nepokojů považují ženy. Řada z nich přišla o manžela. Byli to totiž především muži, kdo byli oběťmi vražedného řádění pouličních samozvaných armád. Ženy tak často zůstaly na výchovu svých početných potomků samy, bez střechy nad hlavou a bez finančních prostředků. Mnoho z nich bylo současně v průběhu povolebního násilí armádou znásilněno. Některé tak byly nakaženy virem HIV nebo se jim naro-

V prosinci 2007 proběhly v Keni dlouho očekávané prezidentské volby. Voliči měli na výběr mezi dvěma kandidáty, kteří pocházeli ze dvou odlišných kmenů,

Kikuju a Luo. Po vyhlášení výsledků, ve kterých jednoznačně zvítězil kikujský kandidát Mwai Kibaki, se objevila obava ze zmanipulování jejich výsledků. Oba kandidáti a jejich stoupenci začali údajně nabádat své přívržence k násilnostem směřovaným k příslušníkům opačného kmene.

dily děti ovšem s cejchem znásilněné nepřítelky.

V tomto článku vám přinášíme svědectví jedné z keňských žen, která přišla o celou svou rodinu. Její příběh zaznamenala ve svých čtrnácti letech naše keňská spolupracovnice Irene Esonga, o které jsme informovali v prvním čísle Vodři.

Wambui Muangi

„Jmenuji se Wambui Muangi. Je mi 55 let. Narodila jsem se v Mathare a krátce po svatbě jsme si s manželem postavili svůj dům ve stejném místě. Po zveřejnění výsledků prezidentských voleb jako by se svět zbláznil. Když jsem se rohlédla kolem sebe, zahlédla jsem v dálce kouř. Nemohla jsem věřit svým očím. Tohle nebyla ta mírumilovná Keňa, ve které jsem vyrostla. Některé lidé se nechali oslepit vztekem a napadali nevinné a ničili majetek druhých,“ vzpomíná Wambui.

„Najednou jsem zaslechla nějaké ozbrojené muže křičet: ‚Pustíme se do toho! Rychle jsem utíkala zpátky do svého domu, abych tam našla jen kaluže krve. Manžel byl společně s mými osmi vnoučaty ubit k smrti. Pak jsem uslyšela děsivý hlas: ‚Dneska sežeru tvoje srdce, dokad' ještě tluče a je teplý! To vyšlo z muže, kterého jsem nikdy před tím neviděla.

Po své pravici držel mačetu připraven rozsekát mě na malé kousky. Naštěstí se mi podařilo utéct a schovat se v nedalekém křoví. Později jsem přišla do uprchlického tábora v Hurumě v Nairobi, kde jsem se stala jedním ze tří tisíc vnitrostátních uprchlíků. Keňský červený kříž nám dal stany. Život v táboře je spíš bojem o přežití. V noci je ve stanech strašná zima a přes den naopak horko. Ženy a děti nemají dostatek jídla a vody,“ popisuje problémy v táboře Wambui Muangi.

„Říká se, že strádání je opravdovým významem života a vítězství. Přesto ale občas přemýšlím nad tím, proč někteří musí trpět víc, než ti druzí,“ dodává. Wambui Muangi v současné době začala s drobným podnikáním, čímž se snaží vrátit zpět do normálního života.

Irene Esonga
a Lukáš Houdek

Nemohla jsem věřit svým očím

Výpověď keňské ženy o povolebním vraždění

Jedna z obětí povolebního násilí z uprchlického tábora Huruma
(foto: Lukáš Houdek)

16
RODNOV
15
OK
15

téma

TÁTA KAFE NEVAŘÍ ANEB O MUŽÍCH A ŽENÁCH V ROMSKÉ RODINĚ

Role mužů a žen u Romů je odlišnější, než jsme zvyklí vidět u neromských párů. Prochází ale v dnešní době změnami, kterými před desítkami let procházela také například česká společnost.

Z mého pohledu měly dříve ženy v romské společnosti horší postavení. Nemohly prosazovat vlastní názory, názor muže měl být i jejich názorem. Jejich svět byl omezený na úklid, vaření, péči o děti a o svého manžela. Neměly moc času starat se o sebe. Muži měli také své povinnosti: například chodit do práce, vydělat peníze, zajistit dříví, aby bylo teplo. K večeru spíše vyrazili do hospody pobavit se a odreagovat se od celodenní práce.

Sňatek nebýval vždy jen o lásce

Z vyprávění vím, že si mnohdy mladí chlapi a dívky nemohli vybrat partnera podle sebe, ale určili jim ho rodiče. I když se většina párů ze začátku nemusela mít ráda, chápala tuto věc jako přirozenou a tradiční. Tyto páry často vydržely nejdéle. Jsou to příběhy ještě našich babiček a dědečků.

Byly také případy, kdy chlapec začal chodit s dívkou, měl s ní pohlavní styk a musel si ji vzít, nebo se aspoň prozatím zasnoubit, aby dívka nebyla takzvaně „pošpiněná“. Pošpinění znamenalo jak velkou ostudu a potupu pro dívku, tak pro její rodinu, která se za takovou dceru styděla. Takové dívky se styděly i samy před svými rodiči, prarodiči, tetičkami i strýčky.

Proto se ženy hnaly do vdávání s muži, se kterými přišly o panenství. Případy, kdy si chlapec dívku nechtěl vzít ani po pohlavním styku, vedly k velkým hádkám mezi oběma rodinami. Ty se někdy

táhly tak dlouho, až si dívka našla někoho jiného a vzala si ho. Dnes se tento zvyk dodržuje už jen v některých rodinách. V dnešní době si ženy i muži mohou vybrat partnera podle svého. V současnosti má většina žen vlastní názor a ten si obhájí. Muži se více než dříve podílí na výchově svých dětí. Řada z nich je však stále přesvědčena, že mají mít doma hlavní slovo a že úklid, vaření a praní je na světě jen pro ženy. Záleží ale na jejich výchově a povaze, zda svou ženu respektují.

Debaty o sexu jsou tabu

Dříve i v současnosti měly romské nezletilé dívky vyšší porodnost než ty české. Je to také tím, že v romské rodině panuje ohledně těchto záležitostí velká stydlivost. Projít se doma třeba jen v podprsence, natož mluvit o sexu, je skoro nemyslitelné. Rodiče totiž svého potomka pořád vidí jako dítě, aniž by si uvědomovali, že dospívá, a probrali to s ním. Dívka ani chlapec si potom neuvědomují následky svého jednání, jako např. možnost otěhotnění.

Ze svého okolí znám případy, kdy se na těhotenství přišlo včas, a dívka šla na interrupci. Někdy byla donucena rodinou, jindy i ona sama s potratem souhlasila. Jsou tu ale i případy, kdy se těhotenství zjistilo pozdě, a dívka si musela dítě nechat. Následovaly potíže se školou, nedokončení střední nebo dokonce základní školy.

V tomto ohledu mají velkou váhu rodiče. Když svého potomka netlačí do dodělání školy a dítě samo chtít nebude, školu nedokončí. Z mého okolí mohu jmenovat rodiny, kde si rodič vnouče načas přepsal na sebe, aby

jeho dítě mohlo školu dokončit – ať už svou vlastní snahou, s podporou rodičů nebo i s jejich donucením. Jinde ale chlapec odejde ze školy, aby mohl začít vydělávat. Kdo ale vezme nezletilého, nekvalifikovaného chlapce do zaměstnání? Začíná tak například pracovat jako kopáč.

Dnes jsou romští hoši a romské dívky z mého pohledu dost rozvážnější. Osobně znám například jeden romský pár, který měl teprve po šestiletém soužití dítě. Víím také ale o případu, kdy 15letá dívka otěhotněla ještě na začátku deváté třídy a školu dodělala jen díky úkolům, které dostávala domů. Dneska však studuje střední hotelovou školu.

A co dál?

Můj názor na tohle všechno? Vše je ovlivněno změnami ve společnosti, tedy i svět romských mužů a žen. V minulosti to možná měli všichni těžší než dnes, žili hodně dle tradic své rodiny a kultury. Teď však žijeme v jiné době. I ta je ovlivněna rodinou, kulturou, ale zároveň je více otevřená. Nebereme si příklady jen od své rodiny, ale taky třeba od našeho neromského kamaráda a jeho kultury. Bereme si příklad z televize, která dokáže člověka hodně ovlivnit. Od dob našich babiček a dědečků se vše posunulo a soudím, že tento vývoj, podle mě k lepšímu, bude pokračovat pomalu, ale jistě dál.

Marie Demeterová
ZŠ Vašatova, Kladno

Konkurence řemeslníků nebo turečtí zvědi?

Od konce 15. století začali být Romové vyháněni z většiny evropských zemí a nejinak tomu bylo i na našem území. Příčin tohoto obratu mohlo být více. Kromě toho, že Romové dráždili ostatní odlišnými zvyky, způsobem odívání a tmavou pleť, kolovaly o nich také domněnky, podle kterých měli napomáhat tureckým nebo mongolským nájezdníkům, kteří tou dobou začali ohrožovat Evropu. S tím souvisí také časté obviňování ze žhářství a jiných zločinů. Např. v roce 1578 bylo zadrženo a svezeno do Olomouce 169 Romů, kteří byli mučením donuceni přiznat se k paličství, loupežím a vraždám. Pět z nich bylo ihned popraveno. V zápětí se ovšem zjistilo, že Romové byli ze zločinů obviněni neprávem. Místo toho, aby byli zbylí lidé propuštěni, poslali romské muže na galeje a ženy s dětmi byly vyhnaný na polské území.

Další důvod negativního postoje k Romům mohl být ekonomický. V té době vznikaly cechy neboli sdružení řemeslníků, které dohlížely na kvalitu a cenu zboží, hájily zájmy svých členů a zároveň zakazovaly provozovat řemeslo jejich nečlenům. Romové, kteří se živili výrobou a prodejem kovářských, košíkářských, kotlářských a dalších řemeslných výrobků, pro tyto cechy představovali konkurenci. Ty se proto snažily všemožně zabránit tomu, aby se romští řemeslníci prosazovali na trhu. Romové se tak mohli uplatnit pouze okrajově – výrobou drobného doplňkového zboží, které ve svém sortimentu neměli neromští výrobci.

To všechno vedlo postupně k systematickému vyčleňování Romů z obcí, měst a států Evropy.

Výstražná tabule zobrazující případné tresty pro Romy, kteří budou dopadeni na zakázaném území - 1. pol. 18. století (zdroj: MRK)

Krušná staletí vyhánění a pronásledování

V předchozím čísle tohoto časopisu jsme se dozvěděli, že se Romové snažili vzbudit dojem, že jsou počestní křesťané, aby si získali přízeň obyvatel měst, kterými procházeli. Z počátku se jim to asi opravdu dařilo, avšak postupem času se začal vztah k Romům měnit. Období relativní tolerance vystřídalo několik staletí vyhánění a pronásledování.

Uříznuté ucho nebo rovnou poprava

Český král a císař Ferdinand I. vydal v polovině 16. století rozhodnutí, podle kterého byli Romové vykázáni z celého českého území. V případě chycení byli muži mučeni a ženy a děti měly být využívány na práci. Ještě přísnější byl císař Leopold I., který koncem 17. století prohlásil Romy za psance, tzn. že podle zákona neměli Romové právo pobývat na jeho území. Kdokoli je mohl na potkání beztrestně zabit. V případě, že byli zadrženi, čekala muže poprava. Ženám a dětem uřízli ucho nebo jeho část a na záda jim vypálili značku, která měla dokazovat, že byly již jednou chyceny.

Při dalším zadržení skončily na popravišti i ony. Děti byly dávány do neromských rodin na převýchovu. U hranic českého království stály výstražné tabule, které zakazovaly Romům vstup do země. Obrázky na cedulích zobrazovaly tresty, které Romům hrozí, pokud zákon poruší. Postih čekal také místní obyvatele, kteří by se odvážili Romům pomáhat nebo je dokonce ukrývat. Naštěstí se tato nařízení ne vždy důsledně dodržovala. Časy pronásledování a tvrdých postihů střídala období relativního klidu.

Časová osa

1545

Ferdinand I. vyhošťuje Romy z českého království

1740–1780

Vláda Marie Terezie

1763

Poslední poprava Romů za potulku na našem území

1427

Pařížský arcibiskup vyloučil Romy z církve

1697

Leopold I. prohlásil Romy za psance

ZINGARA VVLGO DICTA

Převýchova Romů podle Marie Terezie

Poprvé se situaci Romů snažila vyřešit proslulá panovnice Marie Terezie. Usmyslela si, že předělá Romy na řadové občany a křesťany, kteří zapomenou na svůj odlišný způsob života a to, kým jsou – jinými slovy budou žít stejně jako ostatní obyvatelé Uher. Romové byli nuceni usadit se, nesměli mluvit romsky a nosit svůj tradiční oděv. Museli přijmout katolickou víru a chodit pravidelně do kostela. Marie Terezie, která je školákům známá především tím, že zavedla povinnou školní docházku, samozřejmě vyžadovala, aby do školy chodily i romské děti. Kromě toho byly některé z nich odebrány svým rodičům a dány na převýchovu do rodin neromských.

Násilné nebo vynucené snahy o to, aby se určitá skupina lidí vzdala své identity, jazyka, zvyků a životního stylu mohou vést až k zániku dané kultury. Politika Marie Terezie a jejího syna Josefa II., který pokračoval v matčiných šlépějích, ale úspěšná nebyla.

Kristýna Frydryšková
autorka je romistka

Václav Olomoucký: Romská rodina v Praze, 1481
(zdroj: Muzeum romské kultury)

V příštím čísle tohoto časopisu se dočtete o usazování Romů v českých zemích.

etno
KROKOVY
18

UMOJA - POSPOLU

MAJESHU WAKI KANGEREZA BADA YA MIBASI YU (CHYEMUNU NI TUNDO)

ENEŇ LA SAMBURU, KENYA

KENYA, ŮZEMÍ SAMBURU

NENEŇŇAME SI TO LŮTI!
UŠ ŽÁDNÁ OBŘÍZKA!
ZALŮŽÍME SI NASTNÍ VESNOJ SHAMBURUZI LA WANAUPE KWIA KIJICHI

NOČNÍ ŮTOK MUŽŇ NA VESNICI
MY VÁM UKÁŽEME! VRÁTÍTE SE!

TAFROHALI USINIGUSE NIPI!

BRITŠTÍ VOJÁCI PO MŠÍCH V OKOLÍ SAMBURU (MIBASILÉTA)
PROŠÍM, NESAHEJTE NA NĚ!
UKÁŽE ŽI, KDO ŽE TADY CHLAP!

VESNICE UMOJA, 1990
TADY ŮŽ BUDEME V BEZPEČÍ

DRUHÝ DEN
ONI NÁS SNAD NIKDY NENECHAJÍ!
MY SE ALE NEVZDÁME!

BARAZA LA WAZEE

KMENOVA RADA
ZOSTUDYL JSTE CELŮU NAŠÍ VESNICI!

UMOJA DNES
ILUSTRACE - LAĐA GAĐIOVA
SCĚNÁŘ - LUKÁŠ HOUDER
PŘEKLAD DO SVĚHLŠTINY - ONESIMUS SHAKO